

ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶ

ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶ

Մարզկենտրոնը՝ ք. Աշտարակ
Տարածաշրջանները՝ Աշտարակ, Ապարան, Արագած և Թալին
Քաղաքներ՝ Աշտարակ, Ապարան և Թալին

ՀՀ Արագածոտնի մարզը գտնվում է մայրաքաղաք Երևանի և ՀՀ ամենաբարձր լեռնագագաթի՝ Արագածի միջև ընկած տարածքում:

Մարզն արևմուտքից **պետական սահմանով** սահմանակից է Թուրքիային, հյուսիսում սահմանակից է ՀՀ Շիրակի և Լոռու մարզերին, արևելքից՝ ՀՀ Կոտայքի մարզին, հարավ-արևելքից՝ մայրաքաղաքին և հարավից՝ ՀՀ Արմավիրի մարզին:

Տարածքը	2753 քառ. կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	9.3 %
Քաղաքային համայնքներ	3
Գյուղական համայնքներ	111
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	117
Բնակչության թվաքանակը 2006թ. հունվարի 1-ի դրությամբ <i>այդ թվում՝</i>	139.5 հազ. մարդ
քաղաքային	33.0 հազ. մարդ
գյուղական	106.5 հազ. մարդ
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	23.7 %
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը, 2005թ.	4.3 %
Գյուղատնտեսական հողատեսքեր <i>այդ թվում՝ վարելահողեր</i>	136667 հա 55771 հա

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիներ՝ Երևան–Աշտարակ–Թալին–Գյումրի, Երևան–Աշտարակ–Սպիտակ և Երևան–Արմավիր–Քարակերտ–Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն ծայր արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2005թ.-ին **մարզի տնտեսության** հիմնական ճյուղերի տեսակարար կշիռները հանրապետության համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 1.2 %,
- գյուղատնտեսություն՝ 7.2 %,
- շինարարություն՝ 0.8 %,
- տրանսպորտ և կապ՝ 0.6 %,
- առևտուր և ծառայություններ՝ 0.9 %:

Մարզի տնտեսության հիմքը **արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունը** են: **Արդյունաբերությունը** մասնագիտացած է սննդամթերքի և ըմպելիքի, թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրություն) և անասնաբուծության մեջ:

Բեռնատրակտորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Կազմակերպության ոլորտը	Քանակը	
	2004թ.	2005թ.
Հանքագործական արդյունաբերության	7	7
Մշակող արդյունաբերության	27	28
Էլեկտրաէներգիայի, գազի, ջրի արտադրության և բաշխման	10	9
Գյուղատնտեսության, որսորդության և անտառային տնտեսության	5	6
Շինարարական	8	8
Տրանսպորտի	14	16
Ծառայություններ մատուցող	87	100
Թանգարաններ	2	2
Գրադարաններ	110	110
Սպորտային	10	11
Հիվանդանոցներ	7	7
Ամբուլատոր-պոլիկլինիկական հիմնարկներ	26	26
Հյուրանոցներ և ռեստորաններ	3	3

ՄԱՆՐԱԾԱԽ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ

	Քանակը	
	2004թ.	2005թ.
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	222	255
<i>այդ թվում՝</i>		
խանութներ	82	87
կրպակներ	101	101
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	4	4
սպառողական ապրանքների շուկաներ	3	3
առևտրի այլ օբյեկտներ	32	60

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

	Քանակը	
	2004թ.	2005թ.
Հաստատություններ, ընդամենը	164	164
<i>որոնցից՝</i>		
նախադպրոցական	32	25
հանրակրթական պետական դպրոցներ	122	127
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	9	11
ոչ պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	1	1

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2005թ. տարեվերջին՝ 20.7 հազ. բնակիչ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 20 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան–Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի **արբանյակ քաղաք**: Այն մարզի **վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն** է:

Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2005թ. տարեվերջին՝ 6.6 հազ. բնակիչ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 59 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի **տնտեսության** առաջատար ճյուղը **սննդամթերքի արտադրությունն** է:

Թալին քաղաքը (2005թ. տարեվերջին՝ 5.7 հազ. բնակիչ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին: Քաղաքի **տնտեսության** հիմքը **թանկարժեք իրերի արտադրությունն** է:

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը
Աշտարակ	ք. Աշտարակ
	գ. Մուղնի
Ապարան	ք. Ապարան
Թալին	ք. Թալին

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը
Ագարակ (Աշտարակի տարածաշրջան)	Ագարակ
Ագարակ (Թալինի տարածաշրջան)	Ագարակ
Այազյազ	Այազյազ
Ակունք	Ակունք
Աղձք	Աղձք
Ամրե քաղա	Ամրե քաղա
Անտառուտ	Անտառուտ
Աշնակ	Աշնակ
Ավան	Ավան
	Խնուսիկ
Ավթոնա	Ավթոնա
Ավշեն	Ավշեն
Արագած (Ապարանի տարածաշրջան)	Արագած
Արագած (Թալինի տարածաշրջան)	Արագած
Արագածոտն	Արագածոտն
Արայի	Արայի
Արեգ	Արեգ
Արտաշավան	Արտաշավան
	Լուսաղբյուր
	Նիզատուն
Արտենի	Արտենի
Արուն	Արուն
Ափնագյուղ	Ափնագյուղ
Բազմաղբյուր	Բազմաղբյուր
Բայսզ	Բայսզ
Բառոժ	Բառոժ
Բերքառատ	Բերքառատ
Բյուրական	Բյուրական
Գառնհովիտ	Գառնհովիտ
Գեղաղիբ	Գեղաղիբ
Գեղաձոր	Գեղաձոր
Գեղարոտ	Գեղարոտ
Գետափ	Գետափ
Գյալթո	Գյալթո
Դաշտաղեն	Դաշտաղեն
Դավթաշեն	Դավթաշեն
Դերեկ	Դերեկ
Դիան	Դիան
Դպրեվանք	Դպրեվանք
Եղիպատրուշ	Եղիպատրուշ
Եղնիկ	Եղնիկ
Երնջատափ	Երնջատափ
Զարինջա	Զարինջա
Զովասար	Զովասար
Թթուջուր	Թթուջուր
Թլիկ	Թլիկ
Իրինդ	Իրինդ
Լեռնապար	Լեռնապար
Լեռնարոտ	Լեռնարոտ
Լուսագյուղ	Լուսագյուղ
Լուսակն	Լուսակն
Ծաղկահովիտ	Ծաղկահովիտ
Ծաղկաշեն	Ծաղկաշեն
Ծաղկասար	Ծաղկասար
Ծիլքար	Ծիլքար
Կաթնաղբյուր	Կաթնաղբյուր
Կարբի	Կարբի
Կարմրաշեն	Կարմրաշեն
Կաքավաձոր	Կաքավաձոր
Կոշ	Կոշ

Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը
Հակկո	Հակկո
Հարթավան	Հարթավան
Հացաշեն	Հացաշեն
Հնաբերդ	Հնաբերդ
Ձորագյուխ	Ձորագյուխ
Ղաբաղթափա	Ղաբաղթափա
Ղազարավան	Ղազարավան
Մաստարա	Մաստարա
	Ձորագյուղ
Մեյիքցյուղ	Մեյիքցյուղ
Միրաք	Միրաք
Մուլքի	Մուլքի
Ներքին Բագմաբերդ	Ներքին Բագմաբերդ
Ներքին Սասունաշեն	Ներքին Սասունաշեն
Նիգավան	Նիգավան
Նոր Ամանոս	Նոր Ամանոս
Նորաշեն (Ապարանի տարածաշրջան)	Նորաշեն
Նորաշեն (Արագածի տարածաշրջան)	Նորաշեն
Նոր Արթիկ	Նոր Արթիկ
Նոր Եղեսիա	Նոր Եղեսիա
Շամիրամ	Շամիրամ
Շենավան	Շենավան
Շենկանի	Շենկանի
Շղարշիկ	Շղարշիկ
Ոսկեթաս	Ոսկեթաս
Ոսկեհատ	Ոսկեհատ
Ոսկեվազ	Ոսկեվազ
Չքնաղ	Չքնաղ
Պարտիզակ	Պարտիզակ
Ջամշլու	Ջամշլու
Ջրամբար	Ջրամբար
Ռ-յա Թագա	Ռ-յա Թագա
Սաղմոսավան	Սաղմոսավան
Սանգյառ	Սանգյառ
Սասունիկ	Սասունիկ
	Կարին
Սարայանց	Սարայանց
Սիփան	Սիփան
Սորիկ	Սորիկ
Սուսեր	Սուսեր
Վարդաբլուր	Վարդաբլուր
Վարդենիս	Վարդենիս
Վարդենուտ	Վարդենուտ
Վերին Բագմաբերդ	Վերին Բագմաբերդ
Վերին Սասունաշեն	Վերին Սասունաշեն
Վերին Սասունիկ	Վերին Սասունիկ
Տեղեր	Տեղեր
Յամաքասար	Յամաքասար
Ուշի	Ուշի
Ուջան	Ուջան
Փարայի	Փարայի
Քուչակ	Քուչակ
Օհանավան	Օհանավան
Օշական	Օշական
Օրգով	Օրգով
Օրթանյա	Օրթանյա

ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ԹԱՂԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2005թ.

	Ընդամենը	նրանցից՝	
		կանայք*	տղամարդիկ*
Բնակչությունը, մարդ	10000	5013	4987
Ծնվածներ, մարդ	127	57	70
Մահացածներ, մարդ	79	37	42
Անուանություններ	48	X	X
Անուանայուծություններ	4	X	X
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակմակերեսով, քառ.մ	30.6	X	X
Կրթության ոլորտ. հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝			
նախադպրոցական	56	31	25
հանրակրթական	1818	891	927
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի կենտրոններ	61	41	20
միջին մասնագիտական	1	1	0.0
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-
Առողջապահության ոլորտ՝			
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	19174	...	...
Մարզիկներ, մարդ	32	2	30
Զբաղվածներ, մարդ	4620	...	...
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	29	7	22
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	2	0.0	2
գիտության թեկնածուներ	7	1	6
ուսուցիչներ	203	156	47
բժիշկներ	17	...	...
կրտսեր բուժանձնակազմ	54	...	...
Գործազուրկներ /պաշտոնապես գրանցված/, մարդ	96	61	35
Սոցիալական ապահովության ոլորտ			
ընդհանուր կենսաթոշակատուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1640	...	...
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	498	X	X
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում			
գրադարան	8731	...	...
թատրոն	-	-	-
համերգ	-	-	-
թանգարան	423	...	...
Իրավական ոլորտ			
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	15	X	X
որից՝ ոչ մեծ ծանրության	8	X	X
միջին ծանրության	3	X	X
ծանր	4	X	X
առանձնապես ծանր	0.0	X	X

* Ցուցանիշները հաշվարկային են: